STARK SOCKEN

TILLSAMMANS FÖR ETT STARKT SAMHÄLLE

Gothem - Stark socken?

Hur ökar vi vår beredskap? Hur klarar vi en längre kris?

I september 2024 och april 2025 samlades Gothembor i bygdegården för att diskutera åtgärder för att Gothem ska kunna bli en Stark Socken, och på sikt utveckla bygdegården till en trygghetspunkt.

Dricksvatten. Avlopp

Vi konstaterar att bygdegården är en naturlig samlingsplats, med värme, vatten, toalett och dusch, samt ett välutrustat kök där sockenborna kan laga mat tillsammans så länge elförsörjning finns.

Bygdegårdens brunn borrades 1991, är 35,5 meter djup och har en kapacitet på 1000 liter i timmen, vilket bör vara tillräckligt för en kortare kris. Med ett elverk kan bygdegården förse en stor del av socknen med dricksvatten.

Lämpliga platser för nödvattentank kan vara bygdegården, i Vitviken, vid Prästladugården. Det finns också möjlighet att hämta dricksvatten i enskilda brunnar med handpump, i vattenposten i Åminne och i vita kanalen i Hangreby.

I socknen finns minst ett fungerande fältkök. I bygdegården bör finnas åtminstone några större kokkärl för vatten och mat som kan användas över öppen eld utomhus.

Vi bedömer att bygdegårdens avlopp klarar ökad belastning från kök, toa och duschar vid en kris.

Livsmedel

Varje hushåll i socknen bör ha mat hemma för en veckas behov och tillgång till stormkök/grill för matlagning vid strömavbrott. Eftersom Gothem är en lantbrukssocken så finns möjligheter att vid längre kris få fram färskvaror från socknens kött och grönsaksproducenter, jägare och fiskare.

Vi menar att det inte är lämpligt att lagra mat i bygdegården, särskilt som många redan har lager av torrvaror i beredskap. Sammanhållningen inom socknen gör att vi värnar om varann och vid behov kan låna ut livsmedel till varann. Bra vore om myndigheter sände ut påminnelser om att se över vår förmåga att klara matförsörjning vid en längre kris.

Kommunikation och information

Fungerande kommunikation till och från socknen och mellan sockenborna är en grundförutsättning för att klara en kris. I alla hem, i bygdegården och andra samlingslokaler behövs möjlighet att lyssna på P4, samhällets beredskapskanal för myndighetsinformation. En särskild nödradio bör köpas in till bygdegården.

Socknen är stor och har ett antal grannskap med ganska stora avstånd emellan. När telefon och Internet inte fungerar behöver sockenborna knacka dörr i sina grannskap för att se till att alla nåtts av viktig information.

Vi finner att det i socknen finns fastboende med kompetenser av många slag som kan bli nödvändiga vid kris: elektriker, fiskare, jägare, slaktare, kockar, läkare och andra sjukvårdskunniga, mekaniker, förare, informatörer, mm. Flera förslag om att upprätta särskilda kontaktlistor har förts fram. Vi finner dock att svårigheterna att sätta ihop sådana listor, förvara dem och hålla dem aktuella är stora och att vi därför behöver lita till andra informella sätt att sprida information, tex om vem som kan röja snö och stormfällda träd, vem som har elverk och diesel, vem som kan ta hand om en skadad person eller vilka myndigheter som ska kontaktas.

Jägarna i socknen har möjlighet att hålla kontakt inom kortare avstånd genom sin kommunikationsutrustning, ”jaktradio”.

Vi en kris behövs tillgång till transportfordon, för mat, medicin mm. I socknen finns flera tankar med drivmedel för bensin/dieselbilar och det finns också ett antal elbilar med privata laddpunkter. För att klara transporter vid längre kris bör solcellsanläggningen vid bygdegården utrustas så att det blir möjligt att ladda elbilar där också vid allmänt strömavbrott.

Värme och el

Vi konstaterar det överlag finns kompetens i socknen om hur man agerar vid en kris. De flesta har tillgång till någon form av eldstad och ved som alternativ värmekälla. Flera dieseldrivna elverk finns i socknen för att tex driva ladugårdar vid kris.

Bygdegården är en naturlig samlingspunkt, därför är strömförsörjning i bygdegården en kritisk punkt, för vatten, värme, matlagning, toaletter mm.

För att klara elförsörjning behöver bygdegården förses med ett intag för externt elverk och en brytare som kopplar bort bygdegården från elnätet. Ett externt elverk behöver köpas in till bygdegården.

Lagring av bensin/diesel vid bygdegården är inte lämpligt. Vi menar att de tankar för drivmedel som redan finns på olika håll i socknen bör vara tillräckliga.

Med en brytare kan solcellerna försörja bygdegården om ett batteripack installeras.
Med solceller kan bilar laddas också vid strömavbrott, genom laddpunkterna vid bygdegården. Laddpunkterna styrs via internet, men fungerar även när internetuppkopplingnen bryts. I en framtid blir det möjligt att hämta elkraft till bygdegården från elbil via laddpunkterna.

Brand och olyckor

Vi menar att de flesta har grundläggande kunskaper om hur man ska agera om en brand uppstår i hemmet, men att det är sämre ställt med kunskaper om hur man ska agera vid större bränder, tex skogsbrand.

Brandvarnare finns i de flesta hem. I bygdegården är brandvarnaren kopplad till extern telefon, så länge strömförsörjningen fungerar. En del hem, men inte alla, har brandsläckningsutrustning som brandfilt och brandsläckare.

Länsförsäkringar erbjuder en ny tjänst, ALF, ett system av uppkopplade sensorer, digitala larm och skräddarsydda tips för att förebygga, upptäcka och åtgärda skador på hemmet innan de sker. Inom LRF finns Maskinringen som erbjuder hjälp till lantbrukare vid maskinhaverier.

Första hjälpen

Vi konstaterar att första hjälpen-utrustning och hjärtstartare finns i bygdegården och i Vitviken. Hjärt och lungräddningskurser bör arrangeras regelbundet i bygdegården.

Vi behöver ha uppdaterad information tillgänglig om sjukvårdskunniga i socknen som vid kris kan tänka sig att hjälpa till.

Brottsförebyggande

Vi menar att det inom socknen finns generella kunskap om hur man kan förebygga bedrägerier, inbrott, datorintrång, ID-kapning med mera, men att det ändå är lätt att ”åka dit”.
När gatubelysningen försvann i socknen kan risken för inbrott och skadegörelse ha ökat.
Enkla knep att ta till är tex att be grannar hålla uppsikt, låta tvätt hänga ute, inte annonsera resor på Facebook.

Vi konstaterar att det i socknen finns personer att vända sig till om man råkar ut för datorintrång.

Slutord

Mötet konstaterar att

- förutsättningarna för att klara en kris i socknen är relativt god,
- kunskaperna om vad som bör göras vid kris kan vara tillräckliga på individplanet, men är inte tillräckliga för socknen som helhet.
- bygdegården är en naturlig samlingsplats som kan fungera som trygghetspunkt.

Åtgärder

Åtgärder som bör genomföras för att stärka socknens krisberedskap är:

- Installera ett strömintag i bygdegården, för externt elverk.
- Förse bygdegården med ett dieseldrivet elverk med kraft tillräckligt för värme, vattenpump, matlagning.
- Försäkra oss om att få tillgång till diesel för att driva elverk i bygdegården i en vecka.
- Se till att solcellerna kan kopplas från elnätet för att strömförsörja enbart bygdegården.
- Förebereda för installation av back-up batterier för strömförsörjning.
- Identifiera personer som har resurser och kompetenser som behövs vid en kris: sjukvårdskunniga, personer som kan röja, hjälpa till vid datorintrång, etc.
- Identifiera personer i socknen med särskilda behov vid kris och personer som inte har möjlighet att ha egen beredskap.
- Sprida kunskap om mat och dricksvatten, hur mycket som behövs, hur man lagrar, renar osv.
- Sprida information om att enskilda hushåll bör ha egna utskrivna kontaktlistor till dem som är viktiga att hålla kontakten med, som anhöriga, förskola/skola, vårdkontakter.
- Undersök vad som gäller för att bli en av regionens officiella trygghetspunkter.

Sammanfattat och utskrivet av Owe Ronström, juni 2025.

Vill du veta mer?

Här hittar du information om Stark socken:

https://gotland.se/omsorg-och-stod/trygg-och-saker/din-krisberedskap/stark-socken

Under fliken ”Verktygslåda – stöd i arbetet med stark socken” hittar du den krisfolder som 2023 sändes ut till samtliga hushåll. Här finns råd och anvisningar om hur du klarar dig vid en längre kris.

Här hittar du information om Länsförsäkringars tjänst Alf: https://www.alf.se/